

สารบัญ

คำนำผู้แปล: 10

บทนำ: 16

1. อาคารนั้นมีความหมาย: 42

2. การเติบโตของแบบแผนตะวันตก: 102

3. สิ่งก่อสร้างทั้งหลายมีความยิ่งใหญ่ได้อย่างไร: 152

ลำดับเหตุการณ์: 204

อภิธานศัพท์: 210

หนังสืออ่านเพิ่มเติม: 218

ประวัติผู้เขียน: 222

ประวัติผู้แปล: 223

สารบัญญภาพประกอบ

- 1 อาคาร AT&T, เมืองนิวยอร์ก (1978-1980), สถาปนิก: ฟิลิป จอห์นสัน (เกิด 1960) © T. Brubaker/Edifice 36
- 2 กระโจมชนบทแบบดั้งเดิม, ไม่ปรากฏช่วงเวลาก่อสร้างแน่ชัด แต่คาดว่าเป็นช่วงก่อนศตวรรษที่ 20, ไม่ได้ออกแบบโดยสถาปนิก Hulton Archive 58
- 3 พระตำหนัก ณ เมืองไบรตัน ประเทศอังกฤษ (1815-1821), สถาปนิก: จอห์น แนช (1752-1835) © A. F. Kersting 60
- 4 มหาพีระมิดแห่งคูฟู, เมืองกีซา ใกล้กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ (2723-2563 ปีก่อนคริสตกาล), ไม่ทราบนามสถาปนิก © Richard T. Nobwitz 62
- 5 พระราชวังเวสต์มินสเตอร์, กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ (1836-1868), สถาปนิก: เซอร์ชาร์ลส์ แบริร์ (1875-1860) และ เอ. ดับเบิลยู. เอ็น. พุกิน (1812-1852) © Jeremy Horner/Corbis 70
- 6 เมืองจันทิครห์, รัฐปัญจาบ ประเทศอินเดีย (1950-1965), สถาปนิก: เลอ คอร์บูซีเยร์ (1887-1965) © Chris Hellier/Corbis 73
- 7 มหาวิหารพาร์เธนอน, กรุงเอเธนส์ ประเทศกรีซ (447-436 ปีก่อนคริสตกาล), สถาปนิก: อิกทีนุสและคัลลิกราทิส โดยทำงานร่วมกับประติมากรฟีดีอัซ © Michael Holford 78
- 8 มหาวิหารแซงต์เอเตียง, เมืองบูร์กส์ ประเทศฝรั่งเศส (เริ่มก่อสร้างปี 1190) © Eye Ubiquitous 81
- 9 บ้านชเรอเดอร์, เมืองอูเทรกต์ ประเทศเนเธอร์แลนด์ (1924), สถาปนิก: เกอรัท วีตเวลต์ (1884-1964) Centraal Museum, Utrecht 89

- 10 บ้านฟอลลิงวอเตอร์, เมืองแบร์รี รัฐเพนซิลเวเนีย (1936-1939), สถาปนิก: แฟรงค์ ลอยด์ ไรต์ (1867-1959) © Chicago Historical Society 99
- 11 โบสถ์วิสเคียร์เซอ, เมืองชไตน์เฮาเซน แคว้นบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี (1745-1754), สถาปนิก: โดมินิкус ชิมเมอร์มัน (1681-1766) © Chicago Historical Society 112
- 12 บ้านมอนติเซลโล, ใกล้เมืองชาร์ลอตส์วิลล์ รัฐเวอร์จิเนีย (1796-1808), สถาปนิก: โรมัส เจฟเฟอร์สัน (1743-1836) © R. Lautman/Monticello 117
- 13 เมซงคาร์เร, เมืองนีม ประเทศฝรั่งเศส (ค.ศ.1-10), ไม่ทราบนามสถาปนิก © A. F. Kersting 121
- 14 วิหารแพนเธออน, กรุงโรม ประเทศอิตาลี (ค.ศ.118-125), ไม่ทราบนามสถาปนิก แต่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นบุคคลที่ทำงานภายใต้บัญชาของจักรพรรดิเฮเดรียน Archivi Alinari, Florence 123
- 15 วิลลาคาปรา, เมืองวิเซนซา ประเทศอิตาลี (1569), สถาปนิก: อันเดรอา พัลลาดีโอ (1508-1580) Archivi Alinari, Florence 129
- 16 บ้านพักแห่งย่านซิสสิก, กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ (1725), สถาปนิก: ลอร์ดเบอร์ลิงตัน (1694-1753) © A. F. Kersting 134
- 17 แบบจำลองของวิหารจูน ซอสปีตา ศาสนสถานแบบลานูเวียม-อิทรัสกัน ตามตำราของทิวเวียส (ศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล) © David Lees/Corbis 145
- 18 อาคารซีแกรม, เขตแมนฮัตตัน, เมืองนิวยอร์ก (1954-1958), สถาปนิก: มีส ฟาน แดร์ โรห์ (1886-1969) และฟิลิป จอห์นสัน (เกิด 1906) © Bettmann/Corbis 156
- 19 โรงอุปรากร เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย (1957-1973), สถาปนิก: ยาร์น อุตซัน (เกิด 1918) © Eye Ubiquitous/Corbis 159

- 20 อาคาร *ซิกาโกทริบูน*, เมืองซิกาโก รัฐอิลลินอยส์ (1923-1925), สถาปนิก: จอห์น มิต ฮาวเวลส์ (1968-1959) และ เรย์มอนด์ ฮูด (1881-1934) Underwood & Underwood/Corbis 163
- 21 บริเวณทางเข้าสถานีรถไฟใต้ดิน, กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (1899-1905), ประกอบขึ้นจากแผ่นเหล็กหล่อสำเร็จที่ทำไว้ล่วงหน้า, สถาปนิก: เอกเตอร์ กีมาร์ (1867-1942) © Phillppa Lewis/Edifice 171
- 22 โบสถ์พระมหาไถ่ซากราดาฟามิเลีย, เมืองบาร์เซโลนา แคว้นคาตาลัน ประเทศสเปน (เริ่มก่อสร้างปี 1882), สถาปนิก: อันโตนิ เกาดี (1852-1926) © A. F. Kersting 176
- 23 สุสานหลวงทัชมาฮาล, เมืองอักรา ประเทศอินเดีย (1630-1653), สถาปนิก: อูสตาด ไอซา (ไม่ทราบปีเกิด) © A. F. Kersting 181
- 24 พิพิธภัณฑ์กุกเกนไฮม์, เมืองบิลเบา ประเทศสเปน (1997), สถาปนิก: แฟรงค์ เกห์รี (เกิด 1929) Erika Barahona Ede/© FMGB Guggenheim Bilbao 185
- 25 ศูนย์จอร์จ ปอมปิดู, กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (1977), สถาปนิก: เรนโซ เปียโน (เกิด 1937) และริชาร์ด โรเจอร์ส (เกิด 1933) © Eye Ubiquitous/Corbis 191

คำนำผู้แปล

ทุกเท่าก้าวของเราที่เดินไปในเมืองใหญ่ปัจจุบันนี้ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเมื่อเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้า เราจะได้เห็นบางสิ่งที่ชวนให้พิศวงงงงวย สายตาของเรานำพาเราไปสู่คำถามบางประการแน่นอนสิ่งที่เราเห็นนั่นคืออาคารบางหลัง แต่แน่นอนอีกเช่นกันที่เราไม่อาจทำความเข้าใจมันได้เลยว่ามันคืออาคารประเภทใด

ในอดีต รูปทรงของอาคารสร้างความมั่นใจให้กับสายตาของเรามากกว่านี้ เมื่อเห็นยอดแหลม หลังคาสี่เหลี่ยม เรารับรู้ได้ในทันทีว่านั่นคืออารามในพุทธศาสนาแห่งหนึ่ง เมื่อเห็นเสาสูงสูงและห้องเล็กห้องน้อยบนอาคาร เรามีความแน่ใจได้เลยว่านั่นคือโรงเรียนแห่งหนึ่ง เราเติบโตมากับการรับรู้และก่อร่างจิตสำนึกเกี่ยวกับรูปทรงอาคารอย่างสม่ำเสมอตลอดชีวิตเรา แต่มีข้านานเมื่อเราเติบโตขึ้น เดินทางมากขึ้น ออกไปนอกพันวัฒนธรรมแต่กำเนิดของเรา จิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับรูปทรงอาคารของเราก็สั่นคลอน ห้างสรรพสินค้าบางแห่งในทวีปยุโรปมีลักษณะหน้าตาทรวดทรง สัดส่วน แทบไม่ต่างจากอารามในคริสต์ศาสนา ในขณะที่สนามกีฬาของสโมสรฟุตบอลชั้นนำเมื่อมองจากภายนอกกลับทำให้เรานึกถึงห้างสรรพสินค้าแทน ผันงกระຈก ทางเดินแคบที่นำไปสู่ความลึกลับ เราคาดหวังว่าจะได้พบกับสินค้านานาชนิด

เบื้องหลังทางเดินนั้น แต่สิ่งที่เราพบเมื่อออกเดินไปจนสุดทาง กลับเป็นสนามหญ้าอันเขียวขจีแทน

สถาปัตยกรรมในปัจจุบันได้ละทิ้งรูปทรงที่เราคุ้นเคย และแฝงอยู่ในจิตสำนึกแต่เดิมมาของเราไปเสียแล้ว เรากลายเป็นตัวละครหนึ่งของชนเผ่าเร่ร่อนที่ต้องทำความเข้าใจโลกรอบๆ ตัวอย่างสม่าเสมอ คอนกรีต เหล็ก ไม้ ซึ่งเราเชื่อว่าเป็นวัสดุหลักถูกแทนที่ด้วยไททาเนียม พลาสติก ไฟเบอร์กลาส อย่างไม่หยุดหย่อน ลองนึกภาพว่าเรากำลังมองไปที่พิพิธภัณฑ์แห่งหนึ่งในเมืองบิลเบา ประเทศสเปน เรารับรู้มาก่อนว่ามันคือพิพิธภัณฑ์ แต่อะไรเล่าที่อวดแสดงอยู่ภายใน เราจินตนาการสิ่งนั้นไม่ได้ สถาปัตยกรรมในปัจจุบันละทิ้งรูปทรงอันคาดเดาได้ทิ้งไป และเรียกร้องการเข้าไปในมัน ลึกลงไปในมัน เพื่อที่เราจะได้มีประสบการณ์เฉพาะตัวที่เกี่ยวข้องกับมัน

สถาปัตยกรรม: ความรู้ฉบับพกพา เล่มนี้จึงทำหน้าที่แทบไม่ต่างจากคู่มือของคนในชนเผ่าเร่ร่อนที่กำลังออกเดินทางพ้นจากพื้นที่อันคุ้นเคย ในแต่ละบท เราจะเข้าใจถึงวิวัฒนาการของสถาปัตยกรรม ในแต่ละบทเรียกร้องเราให้ละทิ้งความเชื่อเกี่ยวกับรูปทรงที่แน่นอน และบอกให้เห็นถึงเหตุผลว่าความแปลกแหวกแหว่งนั้นมีที่มาอย่างไร น่าสนใจยิ่งว่าภายใต้จำนวนหน้าไม่กี่ม้วนน้อยนี้ สถาปัตยกรรมฉบับพกพากลับทำหน้าที่ของมันได้อย่างดีเยี่ยม

สำหรับผู้อ่าน นี่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ การได้อ่านหนังสือสักเล่มที่เปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับเราคือสิ่งที่นักเขียน

จำนวนมากใฝ่ฝันถึง และแม้ว่ามันจะแลดูไม่ต่างจากหนังสือเชิงวิชาการอื่นๆ ในชุดนี้ *สถาปัตยกรรม: ความรู้ฉบับพกพา* กลับแฝงไปด้วยอารมณ์ขันจำนวนมากซึ่งหมายถึงความเพลิดเพลินที่เราจะเก็บเกี่ยวได้นอกจากสาระของมัน ดังนั้นขอให้ทุกท่านเพลิดเพลินและโปรดดูแลหนังสือในมือของท่านไว้ให้มัน เปิดมันอ่านบ่อยครั้งที่สุดเท่าที่ท่านจะกระทำได้ในการเร่งร้อนไปในโลกสถาปัตยกรรมครั้งนี้

อนุสรณ์ ติปยานนท์

มิถุนายน 2562

สถาปัตยกรรม

•

ความรู้ฉบับพกพา

Architecture

•

A Very Short Introduction

by

Andrew Ballantyne

แปลโดย

อนุสรณ์ ติปยานนท์

บทนำ

ข้าประจักษ์นักเดินทางจากแดนบรรพ์
 ผู้จําพรรจ์ถึง “ชายักษ์สลักหิน
 ยืนสง่าท่าผืนทรายไร้กายสิ้น
 มีใบหน้าอันแห่่งวินอยู่ใกล้กัน
 พักตร์นั้นจมอยู่ใต้ทรายครึ่งหนึ่ง
 ดุถมิ่งทึ่งด้วยคิ้วขมวดมัน
 ปากย่นหยักยิ้มเย้ยเฉยเมยนั้น
 ดูจะหมั่นบัญญัติขามาช้านาน
 ประติมากรผู้สรรค์สร้างช่างแหลมคม
 ทุกอารมณ์ใช้ใจรับจับประสาน
 มือเสกสิ่งอนินทรีย์มโหฬาร
 ให้ดูปานมีชีวิตเป็นนิตยไป
 บนฐานเท้าจารึกความไว้ตามนี้:
 ‘ข้าโอซีแมนดิอัศจรรย์ใหญ่
 ผู้รังสฤษฏ์สิ่งสรรพอันเกรียงไกร
 แม้นเทพไท้จักสิ้นหวังหลังยินยล’
 อนิจจานอกเหนือจากซากเศษหิน
 อันพังภินท์เปล่าตายในแห่งหน
 วาลิกาเว้งว่างร้างผู้คน
 แผ่ขยายไปจนสุดสายตา”¹

(เพอร์ซี บิชซี เชลลีย์, Ozymandias, 1818)

¹ ถอดความและเรียบเรียงเป็นบทร้อยกรองภาษาไทยโดย ภูมิ น้าวล

อาคารก่อสร้างต่างๆ อาจจะเป็นสิ่งของที่มีราคาสูงที่สุดเท่าที่อารยธรรมของมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น การสร้างอาคารให้ทัดเทียมกับคู่แข่งหรือผลงานในอดีตอาจเป็นการสิ้นเปลืองแรงงานและเงินทองไปแบบเปล่าๆ ปล่อยให้ การพยายามเอาชนะคะคานอย่างมีค่าใช้จ่ายสูงลิ่วนั้นอาจแลดูเหมือนการกระทำที่ไร้ค่า ทว่าอารยธรรมใดก็ตามที่ปฏิเสธการกระทำดังกล่าวมักไม่มีใครจดจำ ทว่าอย่างน้อยก็ถูกลืมเลือนไปในทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ในขณะที่อารยธรรมกรีกหรือโรมันซึ่งมีสิ่งก่อสร้างที่หรูหรากลับดำรงอยู่ในความทรงจำของมวลมนุษยชาติ สิ่งก่อสร้างที่เป็นอมตะเหล่านี้ถูกส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นผ่านทางชื่อเสียงอันเป็นอมตะซึ่งเป็นสาเหตุที่ดึงดูดใจให้เหล่าผู้มีอำนาจปรารถนาที่จะสร้างสรรค์ประจักษ์พยาน ทว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ทุกสิ่งที่มีมนุษย์รังสรรค์ขึ้นก็ดูจะไม่ยั่งยืนอีกต่อไป บทกวี *Ozymandias* อันเลื่องลือของเชลลีย์ (Percy Bisshe Shelly) เผยให้เห็นถึงความเขี้ยววนใจต่อการสร้างประจักษ์พยานและความเพ้อฝันของผู้สร้างที่ว่าตนนั้นจะได้รับการยกย่องไปตลอดกาล ความสำคัญประการหนึ่งของสถาปัตยกรรมก็คือ มันแสดงให้เห็นว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่แท้จริงสำหรับเหล่าผู้มีอำนาจในอดีต ส่วนความสำคัญอีกประการก็คือ มันนำมาซึ่งความเป็นไปได้ที่เราผู้มีชีวิตอยู่จะใช้ชีวิตในวิถีทางที่เหมาะสม อีกทั้งอธิบายให้เราแต่ละคนเข้าใจได้ว่าอะไรคือสิ่งที่เราควรให้ความสำคัญอย่างแท้จริงทั้งในฐานะปัจเจกและในฐานะสังคม อารยธรรมแต่ละแห่งล้วนมีกลไกที่แตกต่างกันไปในการถ่วงดุลระหว่างการจัดหาสิ่งที่ดูเหมือนจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของ

ผู้คนที่กับการก้าวพ้นขีดจำกัดของความต้อการเฉพาะหน้าเพื่อสร้างสรรค์สิ่งซึ่งจะเป็นที่รู้จักส่งต่อไปจนถึงอนุชนรุ่นหลัง

หนังสือความรู้ฉบับพกพาเล่มนี้พยายามอธิบายให้เห็นว่าสถาปัตยกรรมทำหน้าที่ตามที่มันถูกสร้างขึ้นได้อย่างใดบ้าง อาคารทั่วไปเพียงแต่ปกป้องเราให้อบอุ่น ไม่ต้องทนต่อความหนาวเย็น อีกทั้งยังเกี่ยวพันกับการดำรงชีวิตประจำวันของเรา ส่วน “สถาปัตยกรรม” นั้นกลับมีมิติทางวัฒนธรรมแฝงอยู่ หากเราเลือกจะใส่ใจมันอย่างถ่องแท้ ในบทที่ 1 นั้นเราจะได้รับการบอกเล่าว่าอาคารต่างๆ เกี่ยวข้องต่อการรับรู้ว่าเป็นใครอย่างใดบ้าง ส่วนบทที่ 2 นั้นจะนำเสนอให้เห็นว่าการที่อาคารในวัฒนธรรมหนึ่งถูกสร้างให้แลดูคล้ายคลึงกันนั้นล้วนมีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอสารบางอย่างแก่ “ผู้ที่แปลความมันออก” ได้อย่างลึกซึ้ง ในขณะที่บทที่ 3 เราจะได้พิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้สถาปัตยกรรมแต่ละแห่งมีความสำคัญทางวัฒนธรรมกว่าสถาปัตยกรรม

สาเหตุที่ทำให้บรรดานักโบราณคดีให้ความสนใจเป็นพิเศษกับสิ่งก่อสร้างต่างๆ ก็เพราะสิ่งก่อสร้างเหล่านั้นล้วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ในหลายด้าน รูปแบบของอาคารจะบอกให้เราทราบถึงวิถีทางที่ผู้คนปฏิสัมพันธ์กับมัน นั่นทำให้เราทราบว่ามันเป็นที่รวมตัวของชนกลุ่มใดและกีดกันชนกลุ่มใด วัสดุที่ใช้ก่อสร้างอาคารแต่ละหลัง ตลอดจนแนวทางการใช้สอยวัสดุเหล่านั้นบอกอะไรเราได้มากมาย หินก้อนที่ใช้ก่อสร้างอาคารหลังนั้นหากนำมาจากสถานที่ไกล ย่อมแปลว่าสังคมนั้นมีระบบการขนส่งที่ดีเลิศ หรือมิเช่นนั้น หินต้องเป็นวัตถุที่มีความพิเศษ

สำหรับคนในสังคมดังกล่าว พวกเขาจึงยอมทุ่มเทแรงกายแรงใจเคลื่อนย้ายมันมา หรือหากเมื่ออาคารหลังนั้นก่อสร้างด้วยโครงเหล็ก ก็แสดงว่ามันเป็นสิ่งก่อสร้างในยุคสมัยใหม่ เพราะคนโบราณยอมไม่รู้จักการใช้เหล็กในการก่อสร้างเป็นแน่

อาคารและสิ่งก่อสร้างเป็นหลักฐานสำคัญที่บอกให้เราทราบว่า มีสิ่งใดเกิดขึ้นบ้างในอดีต อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าอะไรคือสิ่งสำคัญสำหรับคนในยุคปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น หากเรายินยอมให้มีการตัดมอเตอร์เวย์ผ่านเขตชนบท นั้นแสดงให้เห็นว่าเราให้ความสำคัญกับชนบทน้อยกว่าความต้องการในการเดินทาง ในฐานะปัจเจกชน เราแต่ละคนอาจมีการตัดสินใจที่แตกต่างกันไป ทว่าในฐานะของสังคมส่วนรวม เราต้องพิจารณาข้อดีข้อเสียระหว่างการถ่ายเทกับการกระจุกตัวของเงินรวมถึงยังต้องพิจารณากระบวนการต่างๆ ทางการเมือง เพื่อแสวงหาวิธีประนีประนอมความคิดที่แตกต่างเข้าด้วยกัน

ดูจากอาคารแต่ละแห่งที่รายรอบเรา ในฐานะปัจเจกชนเราทำอะไรได้น้อยมากต่อการก่อสร้างอาคารเหล่านั้น แต่ในบางสถานการณ์ การรวบรวมทรัพย์สินและอำนาจก็ช่วยให้ปัจเจกชนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ ว่ากันว่าเมื่อจักรพรรดิออกุสตุส (Augustus) แห่งจักรวรรดิโรมันเสด็จมาถึงกรุงโรม อาคารทุกหลังนั้นก่อสร้างด้วยอิฐ แต่เมื่อพระองค์จากไป อาคารทุกหลังล้วนก่อสร้างด้วยหินอ่อน กษัตริย์โอซีแมนดิอัส [Ozymandias (ฟาโรห์รามเสสที่ 2)] นั้นก็ขึ้นชื่อว่าจะชอบให้มีการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างอันใหญ่โตโอ้อ่า อาคารต่างๆ ที่แลดูสวยงามและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้พบเห็นเมื่อถูกสร้างขึ้นจริง (ไม่ใช่

แต่อยู่ในจินตนาการ) มันจะแสดงให้เห็นถึงนัยทางเศรษฐกิจ และการเมืองควบคู่ไปกับนัยทางสุนทรียศาสตร์และอื่นๆ เช่น เทคนิควิทยาการ อาทิ อาคารนั้นจะตั้งอยู่อย่างมั่นคงได้หรือไม่ จะกันฝนได้หรือไม่ จะให้ความอบอุ่นได้เพียงพอไหม จะร้อนจนเกินไปที่จะตอบสนองชีวิตแบบที่เราต้องการได้หรือไม่ กระทั่งว่า เราอยากเป็นผู้ที่ได้อยู่อาศัยในอาคารหลังนั้นหรือไม่

ด้วยสาเหตุที่อาคารแต่ละหลังมีแง่มุมอันหลากหลาย เช่นนี้ จึงจำเป็นที่เราจะเลือกกล่าวถึงสถาปัตยกรรมจากแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งเป็นกรณีพิเศษ เช่น เราอาจให้ความสนใจไปที่ประวัติศาสตร์ด้านเทคโนโลยีการก่อสร้าง โดยยึดถือเอาเรื่องราวของความก้าวหน้าด้านวิศวกรรมเป็นหลัก เพราะวิธีการก่อสร้างแบบเดิมย่อมถูกแทนที่ด้วยวิธีการก่อสร้างที่ใช้เทคนิคซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าสำคัญๆ อย่างการประดิษฐ์ซีเมนต์ การคิดค้นโครงสร้างโค้ง หรือการสร้างสรรค์อาคารรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งเป็นจริงได้ด้วยนวัตกรรมล้ำยุคเหล่านี้ ทว่าสิ่งที่ขาดหายไปจากแนวทางการบรรยายเช่นนี้คือข้อเท็จจริงที่ว่า ณ ปัจจุบันมีอาคารเพียงไม่กี่หลังที่สร้างขึ้นด้วยวิธีการล้าหน้าอาคารหลังอื่นๆ อาคารส่วนใหญ่เป็นเหมือนแค่สิ่งก่อสร้างธรรมดาๆ ที่แม้ไม่พังทลายลงมา แต่ก็จะหมดประโยชน์เมื่อมีการคิดค้นวิทยาการใหม่ๆ ขึ้น ผู้คนในยุโรปจำนวนมากอาศัยอยู่ในบ้านเรือนที่ก่อสร้างมาแล้วนานนับร้อยปี โครงสร้างโค้งที่เราพบในสิ่งก่อสร้างของอาณาจักรโรมันเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนในปัจจุบันนี้จดจำอารยธรรมของชาวโรมันได้ แต่ไม่ใช่อาคารที่ประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างส่วนใหญ่ของเมือง อันที่จริงสิ่งก่อสร้างแบบโรมันที่เป็น

ที่รู้จักกันดีในสมัยเราก็เพิ่งเกิดขึ้นในยุคท้ายของจักรวรรดิโรมัน ดังนั้นจึงกลายเป็นว่าอาคารแบบนี้ไม่ได้เป็นที่รู้จักในหมู่ชาวโรมัน แม้แต่นักเขียนยุคโรมันที่เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมอย่าง วิทรูเวียส (Vitruvius) ผู้เขียนหนังสือหลายเล่มที่คนยุคเราคำนึงเคยดี ก็ยังไม่รู้จักสิ่งก่อสร้างเหล่านี้ด้วยซ้ำเพราะเขาเกิดมาเร็วไป

เราอาจฉวยโอกาสละเลยไม่กล่าวถึงเทคนิควิทยาการ หรือกล่าวถึงแต่พอสังเขปก็ยอมได้ แต่นั่นจะทำให้ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมกลายเป็นเพียงเรื่องราวของอาคารบ้านเรือนที่มีรูปแบบหลากหลายเท่านั้นเอง การที่อาคารในรูปแบบหนึ่งจะเปลี่ยนแปลงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งได้นั้นต้องพึงพากาลเวลา ดังนั้นประวัติศาสตร์ในแนวทางแบบนี้จึงชวนให้ฟังดูคล้ายดังว่ารูปทรง สถาปัตยกรรมแต่ละแบบต่างมีเจตจำนงที่จะวิวัฒนาการและพัฒนาตัวเองอยู่ในตัว ประเพณีและวัฒนธรรมนั้นเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่เรื่อยๆ อีกทั้งบรรดาสถาปนิกก็ไม่เคยหยุดทดลองแนวคิดใหม่ๆ บางแนวคิดก็ปรับปรุงจากแนวคิดเดิมๆ จากนั้นก็มีสถาปนิกคนอื่นๆ นำไปปรับปรุงตามวิถีทางของตน การศึกษาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมด้วยแนวทางดังกล่าวจึงอาจทำให้เราหมกมุ่นอยู่แต่การวิเคราะห์รูปแบบของอาคารจนหลงลืมข้อเท็จจริงที่ว่ามีเหตุผลในทางปฏิบัติอยู่เบื้องหลังการก่อสร้างอาคารแต่ละหลัง รวมทั้งอาจทำให้เรามองข้ามประเด็นทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และหลายครั้งก็เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับอาคารหลังนั้น นอกจากนี้ยังมีข้อเท็จจริงอันซับซ้อนข้อหนึ่งที่ว่า การมองสิ่งต่างๆ ในระยะใกล้และระยะไกลยอมให้ภาพที่แตกต่างกันออกไป ความ

เปลี่ยนแปลงที่เรามองว่ากินเวลานานหลายศตวรรษ แท้จริงแล้วอาจเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นฉับพลันทันใดในยุคสมัยนั้น โดยปกติแล้วผู้คนมักไม่ปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติในการทำสิ่งต่างๆ กันง่ายๆ สิ่งที่มีักเกิดขึ้นเมื่อแนวคิดใหม่เข้ามาครอบงำสังคมคือ คนรุ่นหนึ่งจะกลายเป็นคนแก่ตกฐุ่นหมดสมรรถภาพ ในขณะที่คนรุ่นเด็กกว่าซึ่งเติบโตมาพร้อมกับแนวคิดใหม่ๆ เหล่านั้นจะกลายเป็นกำลังสำคัญของสังคมแทน ดังนั้นการจะมองว่าความเปลี่ยนแปลงใดๆ เป็นไปอย่างช้าๆ หรือก้าวกระโดดจึงขึ้นอยู่กับว่าเราเป็นผู้มองที่อยู่ห่างจากช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมากน้อยเพียงใด เพราะโศกนาฏกรรมทั้งหลายย่อมไม่ต่างอะไรจากละครตลกเมื่อเรามองมันในระยะระยะชั้นขีด

มีสถาปัตยกรรมจำนวนมากในโลกนี้ที่ถูกสร้างขึ้นในเวลาอันใกล้และเวลาอันไกลโพ้น จึงเป็นไปได้เลยที่ผมจะรวบรวมสถาปัตยกรรมหมดนั้นมานำเสนอได้ โดยเฉพาะในหนังสือความรู้ฉบับพกพา ผมจำต้องคัดเลือกสิ่งก่อสร้างบางชิ้นที่สอดคล้องกับเรื่องราวที่ผมต้องการจะเอ่ยถึง จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้คือเพื่อเปิดความคิดและมุมมองเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมให้ผู้อ่านได้เห็นว่สถาปัตยกรรมนั้นสามารถเป็นหัวข้อที่สามารถพูดคุยและถกเถียงได้จากหลายแง่มุม แม้ว่าบางทีมันอาจก่อให้เกิดความสับสนบ้างก็ตาม แต่ละบทของหนังสือเล่มนี้จึงกล่าวถึงประเด็นแตกต่างกันไป โดยผมนำเสนอสิ่งก่อสร้างบางชิ้นเป็นตัวอย่างประกอบข้อพิจารณาในบทนั้นๆ หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้กล่าวถึงสิ่งก่อสร้างตามลำดับเวลา แต่เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจลำดับของเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น ตอนท้ายของ

หนังสือเล่มนี้จึงมีลำดับเวลาของสถาปัตยกรรมอยู่ อย่างไรก็ตามโปรดสังเกตว่าสถาปัตยกรรมที่ยกมาเป็นตัวอย่างในแต่ละบทมาจากยุคสมัยที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากกว่าในอดีต ทั้งนี้ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรกคือ สิ่งก่อสร้างจากยุคใกล้ยังมีหลงเหลือให้เราศึกษามากกว่าสิ่งก่อสร้างในอดีตอันไกลอีกประการคือ คนเรามักสนใจในสิ่งใกล้ตัวมากกว่าสิ่งที่อยู่ห่างไกลมาก ๆ หากผมพิจารณาพีระมิดในฐานะสิ่งก่อสร้างที่เป็นตัวแทนของอารยธรรมอันยืนยงมากกว่า 3,000 ปี ในภาพรวมผมย่อมรู้สึกว่าเป็นการพิจารณาที่เหมาะสม แต่หากผมใช้หลักการเดียวกันกับทุกสถาปัตยกรรมที่มีขึ้นตลอดช่วง 3,000 ปีที่ผ่านมา ผมจะรู้สึกทันทีว่าเป็นเรื่องไม่ควรอย่างยิ่ง อีกทั้งยังชวนขบขันด้วยซ้ำไป คงดูตลกและน่าสมเพชหากใครจะใช้อุสรณ์สถานเพียงแห่งเดียวเพื่อสรุปใจความสำคัญของสถาปัตยกรรมยุโรปทั้งหมด มหาวิหารหลายแห่งในยุคกลางอาจถือว่าเป็นอุสรณ์สถานขนาดใหญ่ในของยุคสมัยดังกล่าว แต่ผมเกรงว่าคงไม่เข้าท่าเท่าใดนักหากจะถือว่าพวกมันเป็นตัวแทนแห่งยุคสมัยไปเลย

ลำดับเวลาทั่วไป

ภาษาในทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมนั้นประกอบไปด้วยภาษาที่มีอักษรต่างกรรมต่างวาระในการชี้ชวนให้พิจารณารูปแบบอันหลากหลายของสถาปัตยกรรม จึงเป็นการสะดวกที่เราจะแบ่งอารยธรรมของมนุษย์ออกเป็นช่วงกว้าง ๆ แม้มีข้อโต้แย้งว่าการแบ่งในลักษณะนี้อาจไม่ถูกต้องนัก แต่มัน